

DE LA TAULA DE NEGOCIACIONS A LA COM

Les claus de l'acord entre el govern de Colòmbia i les

ANÀLISI

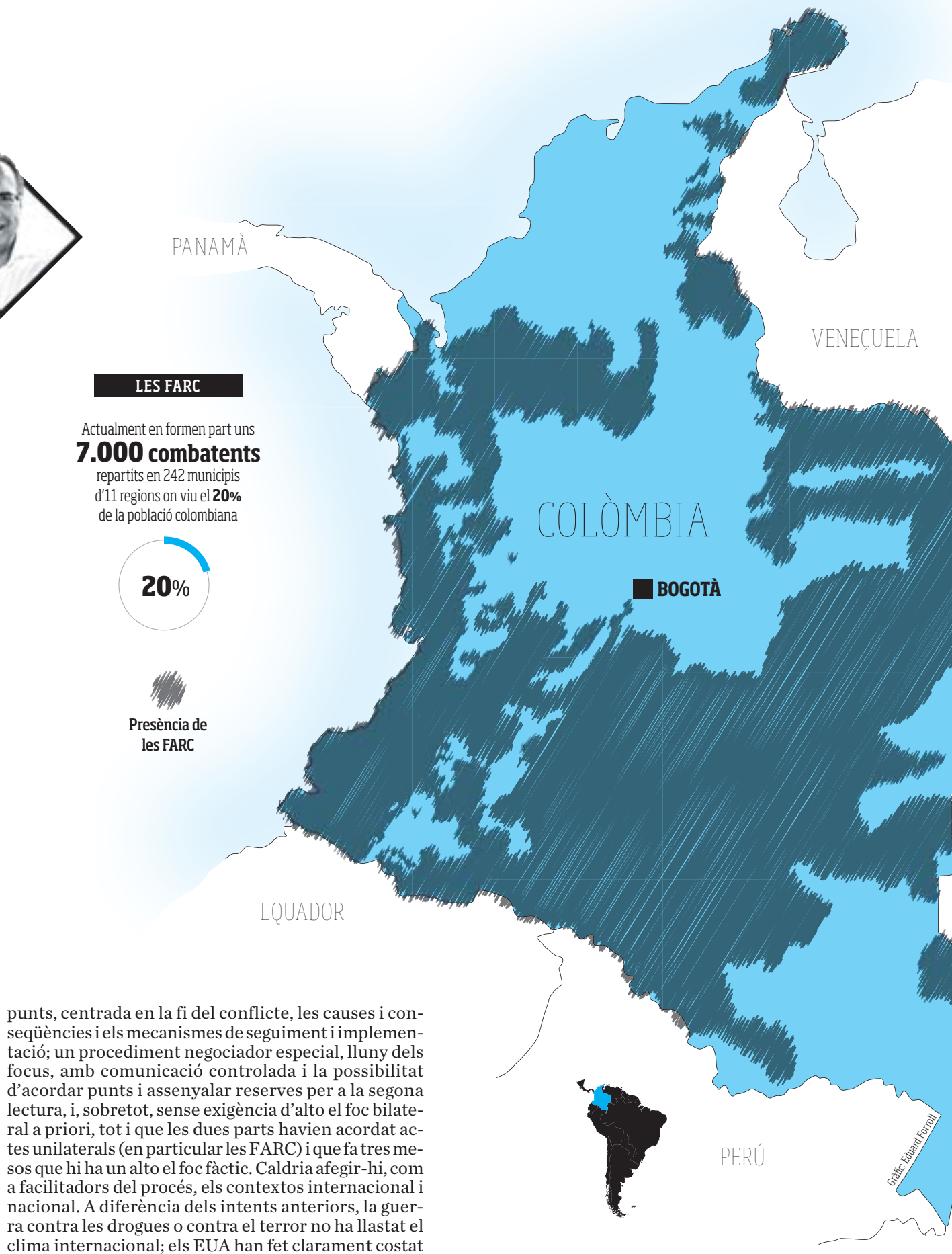
Rafael Grasa

D'AQUÍ UNES SETMANES les converses de l'Havana, les quartes de caràcter formal entre el govern de Colòmbia i les FARC-ERP d'ençà que van començar els contactes fa 32 anys, arribaran a la fi amb una signatura, també formal, quasi quatre anys després d'haver-se iniciat. Passats uns mesos, aprovada la ratificació, serà el moment de la veritat, l'hora d'implementar-les.

Els objectius que caldrà assolir comportaran dues tasques, complexes i relacionades: fer les paus amb un grup insurgent polític, és a dir, posar fi als enfrontaments armats perquè sigui la política, en totes les seves dimensions, l'espai dels futurs enfrontaments, sense conductes violentes, i posar fi a la violència política directa, eliminar-la de l'escenari polític, cosa que implica, a Colòmbia, trencar amb una història de reproducció secular de la violència política. Fins ara, la dilata-història d'acords de pau en aquest país no ha acabat mai amb la violència directa, ni la política ni la criminal. I sense acabar amb la violència política –la causa actual d'entre el 12% i el 15% dels homicidis– no serà possible acabar amb les altres formes de violència. La violència política legítima i afavoreix la resta de violències.

RAS I CURT, EL QUE JA ESTÀ EN JOC ÉS DOBLE. Primer, fer les paus: acabar les negociacions i signar un acord pel qual les parts canviaran les botes pels vots, i instaurar una democràcia on tot es pugui discutir i canviar mitjançant les urnes, sense violència. Segon, un cop fetes les paus, construir la pau: un procés lent que durarà un mínim d'entre 10 i 15 anys i que es juga en un terreny, amb una agenda i amb uns actors diferents. EL tauler de joc és tot el país, els territoris, amb especial protagonisme per a les regions més afectades pel conflicte, i, alhora, les que menys presència de l'estat han tingut. L'agenda serà l'acordada a l'Havana, però també totes les especificitats derivades de cada territori, de cada temàtica local, de les diverses tensions i problemes atès l'impacte diferent del conflicte armat a cada lloc. I amb uns actors plurals, privats i públics, ja que per construir alguna cosa cal la participació de tothom. La bona notícia és que només un cataclisme, poc probable, pot impedir la signatura: s'ha superat el punt de no retorn.

PER QUÈ ARA SÍ? LES RAONS DEL ÈXIT. Les raons de l'èxit són diverses: el convenciment mutu que era impossible la derrota total de l'altre; una agenda curta, de sis

INSTRUCCIÓ DE LA PAU FARC-ERP

VÍCTIMES DEL CONFLICTE ARMAT

Font: Comissió Nacional de Memòria Històrica i Registre Únic de Víctimes

5,7 milions desplaçats forçats

25.000 desapareguts ara per ara

6.500 menors reclutats com a soldats

1.745 víctimes de la violència sexual

1.566 víctimes mortals en 95 atacs terroristes

10.189 víctimes de mines

El conflicte ha ocasionat
7,9 milions
de víctimes en total

COLÒMBIA

A Colòmbia hi viuen
48 milions
de persones (2014)

El **27%** estan en el
llindar de la pobresa

27%

cinquè, sobre la fi de les hostilitats armades, tot i que persisteixen dos obstacles importants. El sisè, procedimental (ratificació, seguiment, verificació i implementació), encara té feina per fer.

QUÈ FALTA. A més de la relectura de les reserves, cinc punts importants són encara objecte de discussió abranguda: les zones de concentració de les FARC, definir com es deixaran les armes (*dejación*), la forma de triar els magistrats de la jurisdicció especial per a la pau, com es ratificaran els acords i tots els detalls relatius a la verificació i resolució de controvèrsies durant la implementació. El tema de la ratificació té una especial rellevància, amb dues posicions enfrontades: plebiscit (govern) versus assemblea constituent (FARC). En qualsevol cas, res insalvable.

REPTES I OBSTACLES. Naturalment hi ha reptes, en el sentit de perills i oportunitats, bàsicament cinc. Primer, donar significat real a la idea de *pau territorial*. Això implica que siguin els territoris i no la capital els àmbits on es decideixi com actuar, amb especificitat i complicitat. En segon lloc, la gestió de dos sentiments i percepcions contraposades: les expectatives dels que creuen que tot canviarà de la nit al dia i l'escepticisme i desinterès de part de la població que, a més, creu que no cal fer concessions a les FARC. Tercer, fer front als sabotejadors, persones i grups que consideren que la guerra és més rendible a curt termini que la pau i maldaran pels seus interessos. Quart, la preparació per a l'aplicació pràctica, difícil, amb uns acords que, per exemple en temes de justícia, són realment complexos, sense oblidar el repte del finançament. I cinquè, tenacitat, convenciment i saviesa per encarar un procés de canvi llarg, profund, que tindrà força obstacles i entrebancs.

Es tracta, en suma, de recordar i interioritzar que, com deia Miquel Martí i Pol, la pau no és un cop de vent sobtat sinó una pedra sobre la qual cal esculpir dia a dia l'esforç de conquerir-la. ♦

President de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP)

al procés de manera decidida i engrescadora i, a nivell intern, no hi ha hagut una coalició poderosa en contra, ni en l'esfera política ni en el món de l'empresa privada. Cal afegir-hi també el paper rellevant que hi han tingut quatre països garants i amics (Cuba, Noruega, Veneçuela i Xile) i el suport regional i el rol molt actiu de les Nacions Unides i de la Unió Europea.

QUÈ S'HA ACORDAT. Fins ara s'han acordat quatre punts i bona part del cinquè, tot i que en tots hi ha reserves. Hi ha un acord sobre els tres punts vinculats a les causes del conflicte armat: desenvolupament rural, participació política i substitució dels conreus il·lícits (producció i distribució de cocaïna). El quart, sobre conseqüències (víctimes), és el més complex (comissió d'esclarament històric, desaparicions, jurisdicció especial per a la pau, reparacions). Finalment, està molt avançat el